

ENKELE NOTITIES BETREFFENDE JANTHINA, 4

door

Henk K. Mienis

4. Verrassende vondsten in het oostelijk deel van de Middellandse Zee.

In een vorige notitie (Mienis, 1989: 612) heb ik er op gewezen, dat slechts twee Janthina-soorten tot nog toe op de kust van Israël zijn aangetroffen: Janthina janthina (Linnaeus, 1758) en Janthina globosa (Swainson, 1822). Hierbij werd verwezen naar een meer uitgebreid artikel van Mienis & Spanier, 1987[†]. Beide soorten zijn ook bekend van de Middellandse Zee-kust van Egypte. Pallary (1912: 128) vermeldde beide soorten respectievelijk als Janthina (Jodes) bicolor Menke = J. communis Lamarck (ibid., pl. 16, fig. 62-63) en Janthina nitens Menke (ibid., pl. 15, fig. 7). Deze naamgeving werd ook gebruikt door Pallary (1938: 40) voor beide soorten in zijn overzicht van de mariene mollusken van de Syrisch-Libanese kust, terwijl Tornaritis (1987: 60) onlangs ook slechts deze beide soorten afbeeldde in zijn boek betreffende de malacofauna van Cyprus. Voor globosa gebruikte hij echter de naam Janthina fragilis Lamarck. Uit deze gegevens zou men kunnen concluderen, dat slechts twee Janthina-soorten in het oostelijk deel van de Middellandse Zee voorkomen. De twee andere soorten, die uit de Middellandse Zee bekend zijn (Piani, 1980: 138), zouden dan in hun mediterrane verspreiding beperkt blijven tot het centrale en westelijke deel.

Onlangs bleek echter nogmaals, hoe weinig we nog maar weten over de fauna van het oostelijk deel van de Middellandse Zee. Ter hoogte van de kust van Israël is sinds kort een marien-biologisch onderzoek aan de gang onder de naam "Haifa Chemicals Profile". Dit onderzoek wordt geleid door Dr. S. Pisanty en heeft als doel de invloed van de vervuiling, veroorzaakt door de chemische industrie (lees: olieraffinaderij) nabij Haifa, op de mariene fauna langs de kust van Israël te onderzoeken. Tijdens dit project zullen geregeld bodemonsters genomen worden op verschillende diepten in de Middellandse Zee westelijk van Haifa.

Niet zo lang geleden kreeg ik de weinige mollusken in handen, die aangetroffen waren in twee kleine monsters, die genomen waren op een diepte van ca. 1400 meter (BT2: 34°33'0" 33°00'N - 34°32'0" 33°16'N en BT3: 34°35'0" 32°58'N - 34°32.2'0" 32°59.3'N). Beide monsters leverden te zamen slechts 37 soorten op, maar hieronder bevonden zich 18 soorten, die niet eerder voor de kust van Israël gevonden zijn (o.a. Emarginula rosea Bell, 1824; Homalopoma peloritana (Cantraine, 1835) en Grancheliacus alle-ryi (Seguenza, 1876)).

In deze bathyale monsters bevonden zich echter ook veel lege huisjes van pelagische en vrijzwemmende soorten, waaronder ook Janthina. Het eerste monster, dat ik in handen kreeg (BT3), leverde twee fijne exemplaren van Janthina exigua Lamarck, 1816 op!

Het tweede monster (BT2) was nog verrassender: alle soorten, bekend uit de Middellandse Zee, waren daarin op zijn minst met één exemplaar vertegenwoordigd: Janthina janthina (een exemplaar van de variëteit planispirata), J. exigua (één exemplaar), J. globosa (vier exemplaren) en J. pallida (Thompson, 1841) (één exemplaar).

Hieruit blijkt wel hoe voorzichtig we moeten zijn bij het trekken van conclusies. Uit deze monsters blijkt, dat wel degelijk alle vier Janthina-soorten in het oostelijk deel van de Middellandse Zee rondobberen. Er blijft echter een vraag: waarom spoelen overall (Cyprus, Syrië, Libanon, Israël en Egypte) slechts huisjes van J. janthina en J. globosa aan?

⁺In Mienis, 1989 wordt ten onrechte naar Mienis, 1987 verwezen. Hoewel dit artikel inderdaad van zijn hand is, heeft Spanier, als redacteur van het boek "The Royal Purple and the Biblical Blue", er één zin (+ literatuurverwijzing) en zijn naam als tweede auteur aan toegevoegd. Hierdoor moet echter de juiste verwijzing naar dit artikel Mienis & Spanier, 1987 luiden.

Hierbij wordt dank uitgebracht aan Dr. S. Pisanty (Haifa) en Dr. N. Ben-Eliahu (Jeruzalem) voor het beschikbaar stellen van de mollusken uit de bathyale monsters BT2 en BT3 van het project "Haifa Chemicals Profile".

Abstract: Janthina exigua and Janthina pallida are reported for the first time from the eastern part of the Mediterranean basin. Empty shells of all four species known to occur in the Mediterranean were encountered in bathyal samples taken from a depth of 1400 m.

Literatuur

- MIENIS, H.K., 1989. Enkele notities betreffende Janthina. - C.B. Ned. Malac. Ver., 251: 611-612.
- MIENIS, H.K. & E. SPANIER, 1987. A review of the family Janthiniidae (Mollusca, Gastropoda) in connection with the Tekhelet dye. In: E. SPANIER (Ed.). The Royal Purple and the Biblical Blue, 196-205. Keter, Jerusalem.
- PALLARY, P., 1912. Catalogue des mollusques du littoral Méditerranéen de l'Égypte. - Mém. Inst. Egyptien, 7(3): 69-207, pls. 15-18.
- , 1938. Les mollusques marins de la Syrie. - J. Conchyl., 82: 5-58, pls. 1-2.
- PIANI, P., 1980. Catalogo dei molluschi conchiferi viventi nel Mediterraneo. - Boll. Malacologico, 16(5-6): 113-224.
- TORNARITIS, G., 1987. Mediterranean Sea shells, Cyprus. 190 pp. Tornaritis, Nicosia.

Adres van de schrijver: Molluscs Collection, Zoological Museum, Hebrew University, 91904 Jerusalem, Israel.